

LINNUHARULDUSED EESTIS 2020 Eesti linnuharulduste komisjoni aruanne nr 18

Margus Ots* & Uku Paal

Eesti Ornitoloogiaühing, Veski 4, 51005 Tartu

Kokkuvõte

Käesolev aruanne on Eesti linnuharulduste komisjoni kaheksateistkümnnes kokkuvõte meil harva ja juhuslikult esinevate lindude kohtamisteadetest. Lõplik hinnang anti 86 teatele, mis kõik pärinevad 2020. aastast. Teadetest kinnitati 80 (93%) ja lükati tagasi 6. Eesti lindude nimekirja lisandus kaks uut liiki. Eesti lindude nimekirjas on seisuga 31.12.2020 kokku 395 loodusliku päritoluga ja meil või naabermaades püsiva asurkonna moodustanud sissetalutud liiki.

Alljärgnevaga jätkab Eesti linnuharulduste komisjon (edaspidi HK) kokkuvõtete avaldamist meil harva kohatavate lindude kohta. Käesolev aruanne on järjekorras kaheksateistkümnnes ja käsitleb 2020. aastat.

Komisjoni koosseis ja töökord

HK koosseisu kuulus avaldatavate teadete läbivaatamisel viis põhiliiget ja kuni viis varuliiget, kes asendasid vajadusel põhiliikmeid. Komisjoni liikmed vaatasid teated igaüks eraldi läbi ja andsid neile sõltumatu hinnangu. Kui kogunes vähemalt neli heakskiitvat otsust ja viies ei olnud tagasilükkav, loeti teade vastuvõetuks ning kui vähemalt kolm liiget otsustas teadet mitte tunnustada, loeti see

tagasilükatuks. Muudel puhkudel arutati teadet komisjoni koosolekul ning vajadusel tehti lõplik otsus hääletamise teel.

Aruandes avaldatavate teadete käsitlemise ajal oli HK koosseis järgmine: Margus Ots (esimees ja sekretär, põhiliige), Triin Kaasiku (varuliige), Eerik Leibak (varuliige), Vilju Lilleleht (varuliige), Mihkel Metslaid (põhiliige), Jan Nordblad (põhiliige), Uku Paal (põhiliige), Ranno Puumets (põhiliige), Indrek Tammekänd (varuliige) ja Tarvo Valker (varuliige). Lisaks HK liikmetele osalesid komisjoni töös konsultantidena Annika Forsten ja Hannu Huhtinen.

Vaatlusankeetide täitmisest

HK-s käsitlemisele kuuluva liigi või alamliigi isendi kohtamisel tuleb täita

* E-post: margus.ots@gmail.com

vaatlusankeet. Nii käsitletavate liikide nimekiri kui ka vaatlusankeet on kättesaadavad Eesti Ornitoloogiaühingu veebilehel <http://www.eoy.ee>. Vaatlusankeet tuleb täita võimalikult kiiresti, enne kui üksikasjad ununevad. Suur abi on teatele lisatud fotost, videost ja/või helisalvestisest. Sellise tõendusmaterjali lisamisel aga ei tohi muutuda hooletuks ning ankeet tuleb ikkagi võimalikult detailselt ja täpselt täita. Sageli on kohatud isendit kirjeldatud nii pinnapealselt, et liiki või alamliiki ei ole võimalik üheselt määrata. Vahel pole välistatud, et tegemist võib olla meil tavalisema või vastupidi – veelgi haruldasema liigiga, kellega vaatlaja arvestada ei osanud. Just ebapiisav kirjeldamine on peamiseks põhjuseks, miks vaatlusi ei tunnustata. Kui mõne liigi mõnda alamliiki peaks tulevikus käsitletama iseseisva liigina, ei saa HK teate uuel hindamisel vaadeldud linnu uut liigilist kuuluvust enam pahatihti tuvastada, sest kirjeldus pole piisavalt põhjalik.

Iga linnurõngastaja vastutab selle eest, et tema märgistatud harulduse kohta täidetaks HK ankeet. Püütud linnu kirjeldamisel peab olema iseäranis hoolikas. Lisaks sulestiku detailsel kirjeldamisele tuleb ka linnu mõõdud põhjalikult kirja panna. Selline põhjalik kirjeldamine on sageli ainukeseks võimaluseks linnu alamliigilise kuuluvuse määramiseks. Linnu rõngastamisel tuleb ankeedis ka linnule pandud rõnga number ära märkida.

Lisaks linnu kirjeldamisele tuleb ankeeti kirja panna vaatluse täpne aeg ja koht ning kõigi vaatljate täielikud

nimed. Kui peale Teie vaatlesid sama lindu veel teisedki vaatljad, ärge jääge lootma nende peale. Kui ei olnud kokkulepet teate esitamise kohta, siis esitage see igaks juhuks ise.

HK-le teeb jätkuvalt muret, et mitmed harulduste kohtajad ei ole siiani esitanud teateid läbivaatamiseks. **Vaatljad peavad arvestama sellega, et kõik HK poolt tunnustamata linnuharulduste kohtamisteed jäävad välja harulduste andmebaasist, neid ei avaldata ja nendega ei arvestata vastava ala linnustiku ülevaadete koostamisel.** Palume vaatljatel oma teated alati ära saata kas kohe või hiljemalt vaatlusaasta lõpuks. Ka vanade teadete esitamisega ei ole kunagi hilja.

Läbivaadatud teadete hulk

Kokku vaadati läbi ja anti lõplik hinnang 86 teatele, mis kõik pärinevad 2020. aastast. Teadetest 80 (93 %) kinnitati ja 6 lükati tagasi. Et mitme teate kohta pole veel lõplikku otsust tehtud ja mõnda on käsitletud korduvalt, siis on HK poolt läbi vaadatud vaatluste tegelik hulk suurem.

Kõigi HK poolt käsitletavate liikide kõik aktsepteeritud (heaks kiidetud) vaatlused on esitatud Eesti Ornitoloogiaühingu veebilehel (<https://www.eoy.ee/hk>).

Muutused Eesti lindude nimekirjas

Loodusliku päritoluga liikidest (kateooria A) lisandusid Eesti lindude nimekirja 2020. aastal põhja-tormilind (*Puffinus puffinus*) ja ameerika vihitaja (*Actitis macularius*) ning uutest alamliikidest lisandus

siseaasia must-lepalind (*Phoenicurus ochruros phoenicuroides*).

Seisuga 31.12.2020 on Eesti lindude nimekirjas loodusliku päritoluga või meil (või naabermaades) püsiva asurkonna moodustanud sissetalutud liike (kategoriad A, B ja C) 395 liiki. Teadmata päritoluga (kategooria D) liikide nimekirjas on 5 liiki ja vangistusest pääsenud (kategooria E) liikide nimekirjas 12 liiki*. D- ja E-kategooria liike põhinimekirja ei kanta.

Eesti linnuliikide nimekirja koostamisel on HK seni aluseks võtnud Euroopa Harulduskomisjonide Liidu taksonoomiakomisjoni (AERC TAC) ettepanekud (Crochet *et al.* 2010; Crochet *et al.* 2011; Crochet *et al.* 2012; Crochet *et al.* 2015; Crochet & Joynt 2015). AERC TAC ettepanekuid on järginud ka naabermaad Soome ja Läti. Käesolevas aruandes toodud lindude teaduslikud nimetused ja taksonoomiline järjestus põhinevadki AERC TAC soovitustel. Kuna aga AERC TAC ei ole viimastel aastatel aktiivselt tegutsenud ning kasutatav lindude süsteem ei vasta enam tänapäeva teadusandmetele, on HK koos Põhjamaade linnuharulduskomisjonidega arutanud mõne alternatiivse süsteemi ja taksonoomilise järjestuse kasutamist, kuid ühiselt ollakse uue süsteemi osas siiski veel äraootaval seisukohal.

Teated

Järgnevalt on esitatud varasemates HK aruannetes avaldamata teated Eestis kohatud haruldaste linnuliikide kohta

kuni 2020. aasta lõpuni. Kõik need teated on HK poolt läbi vaadatud ja nende kohta on tehtud heakskiitev või tagasilükkav otsus. Praegu veel käsitluses olevaid vaatlusi ei avaldata.

Liigi nimetuse järel on sulgudes esitatud neli arvu. Esimene arvupaar märgib vastavalt linnuleidude (-vaatluste) ja isendite hulka kuni aastani 2019 (kaasa arvatud), teine paar linnuleidude ja isendite hulka 2020. aastal. Arvude asemel on X, kui teateid või linde pole olnud võimalik täielikult loendada (teadmata arv pesapoegi, andmete puudulikkus, samad isendid erinevates kohtades või samas kohas erinevatel aegadel jne).

Kui teates on isendite, paaride vms arv märkimata, on mõeldud üht lindu, paari vms. Kui vaatluse kohta on olemas tõendusmaterjal (foto, video, helisalvestis vms), siis on see märgitud konkreetse teate järele.

Kuna Eesti administratiivne jaotus on pidevalt muutunud, siis andmete võrreldavuse huvides kasutab HK kohanimede esitamisel põhiliste haldusüksustena ajaloolisi kihelkondi. Kihelkonnad on ornitoloogiliselt aktiivsest perioodist (1840–2020) ligi poole kestel käibinud ka ametlike haldusüksustena ning neid kasutatakse tänini näiteks keele-, rahvajm teaduses. Aastatel 2009–2011 tähistati kihelkonnapiirid Eesti kõigi riigimaanteede ääres vastavate siltidega ning need on kujutatud ka “Regio” Eesti teede atlase viimastes trükkides.

---

* E-kategooria nimekirja on kantud vaid need vangistusest pääsenud liigid, kes Eesti tingimustes vastu pidada suudavad.

Kasutatud lühendid. khk = kihelkond, mk = maakond (2020. aasta jaotuse järgi, kui erineb põlisest), l = linn, s = saar, is = isend, 1a = samal kalendriaastal sündinud, 1a+ = vähemalt eelmisel kalendriaastal sündinud, 2a = eelmisel kalendriaastal sündinud, 2a+ = enne eelmist kalendriaastat sündinud jne, ad. = adultne, vanalind, juv. = juveniilne, noorlind, ♂ = isaslind, ♀ = emaslind, ♂♀ = paar, s.l. = *sensu lato* (laias tähenduses), s.str. = *sensu stricto* (kitsas tähenduses).

Tunnustatud teated. Kategooriad A, B ja C
Accepted records. Categories A, B and C

Lääne-mustlagle *Branta bernicla hrota*
 (28/48 – 4/9)

18.09.2020 Põõsaspea neem, Noarootsi khk, Läänemaa 2 1a+ (Uku Paal, Mariliis Paal) (foto).

18.09.2020 Mähü ots, Pärисpea, Kuusalu khk, Harjumaa 1a+ (Martin Piispea) (foto).

21.09.2020 Purekkari neem, Pärисpea, Kuusalu khk, Harjumaa 5 1a+ (Martin Piispea, Toomas Traagel) (foto).

03.11.2020 Põõsaspea neem 1a+ (Annika Forsten) (foto).

Mustlagle läänepoolne alamliik, kes pesitseb Gröönimaal ja Teravmägedel ning talvitab Loode-Euroopas. Lääne-mustlagle on Eestis tõenäoliselt arvatust sagedasem külaline, sest mustlagle massrände ajal on kogenud vaatlejaid läänerrannikul rännet jälgimas harva. Samas, mustlagle alamliikide vahel on täheldatud segapesitsemist ja hübriidide eristamine "puhastest" isenditest võib vahel olla lausa võimatu.

Kirde-mustlagle, *Branta bernicla nigricans*
 (11/11– 1/1)

18.09.2020 Põõsaspea neem, Noarootsi khk, Läänemaa 1a + (Uku Paal, Mariliis Paal) (foto).

Mustlagle see alamliik pesitseb Ida-Siberi ja Põhja-Ameerika tundras, Euroopasse satub ta harva.

Tulipart *Tadorna ferruginea* (28/45 – 3/5)

16.-26.06.2020 Piritu, Tallinn, Harjumaa 4 is (sh 2 ♂ ja 1 ♀) (Siim Lilleoja jt) (foto), samad isendid ka **28.-29.06.2020** Vainupea, Haljala khk, Virumaa = Lääne-Viru mk 4 is (sh 2 ♂ ja 1 ♀) (Tanel Liiv jt) (foto).

25.06.2020 Kunda, Viru-Nigula khk, Virumaa = Lääne-Viru mk (Vilja Padonik) (foto).

Tulipardi looduslikud pesitsusalad asuvad Kagu-Euroopas, Põhja-Aafrikas, Kesk- ja Sise-Aasias. Euroopas on tulipardi konkreetsete isendite päritolu raske tuvastada, sest mitmel pool (nt Venemaal, Ukrainas, Hispaanias, Hollandis, Saksamaal ja Šveitsis) on vangistusest põgenenud isendite baasil tekkinud uued kohalikud metsistunud asurkonnad (Keller *et al.* 2020). Ukrainas on täheldatud ka metsikute isendite ja puuripogenike segapesitsemist (Vinicombe 2008). Hollandis Eemmeeril sulgivate tulipartide päritolu tuvastamiseks märgistati sealsetid linde kaelarõngaste ja GPS-saatjatega ning saadi teada, et linnud pärinevad Saksamaa ja Šveitsi metsistunud asurkondadest. Samas võib Euroopas kohata ka Aasiast pärit tuliparte – näiteks Poolas leiti Kõrgõzstanis märgistatud isend (Dirksen & Kleyheeg 2015).

Ka Eestis kohatud tulipartide päritolu selgitamine on keerukas. Eestis on vaadeldud Moskvas rõngastatud isendit (Ots & Paal 2015), kuid sealne populatsioon on pärit kohalikust loomaaiast. Seega võivad Eestisse sattuda isendid nii Moskva linnaasurkonnast, Lääne-Euroopast kui ka kagupoolsetest looduslikest asurkondadest.

Mandariinpart *Aix galericulata* (30/40–6/7)

11.-13.04.2020 Varangu, Haljala khk, Virumaa = Lääne-Viru mk ♂ ad. (Kristina Lähti) (foto, E-kategooria isend).

18.04.2020 Sonda, Viru-Nigula khk, Virumaa = Ida-Viru mk 2 ♂ ad. (Vello Kruup) (foto, tõenäoliselt samad isendid)

26.-29.04.2020 Aseri, Viru-Nigula khk, Virumaa = Lääne-Viru mk 2 ♂ ad. (Ene Alles) (foto).

25.04.2020 Treppoja, Kloogaranna, Keila khk, Harjumaa 2 ♂ ad. (Margit Kõiv-Vainik) (foto).

20.05.2020 Väheloo s, Pärисpea, Kuusalu khk, Harjumaa ♂ ad. (Martin Piispea) (foto).

07.09.2020 Audru polder, Audru khk, Pärnumaa ♂ (Helgur Mäger) (foto).

Mandariinpart on levinud Ida-Palearktises: Venemaa Kaug-Idas, Hiinas, Jaapanis. Lääne-Euroopas on ta tavaline tiigilind, kuid vangistusest pääsenud isendite baasil on tekkinud järjest kasvavad metsistunud asurkonnad Briti saartel ning Mandri-Euroopas Prantsusmaast Poolani (Keller *et al.* 2020). Meil kohatud mandariinpardid pärinevad tõenäoliselt nendest metsistunud asurkondadest.

Punanokk-vart *Netta rufina* (56/72 – 2/2)

10.04.-21.06.2020 Pumbajärv, Tallinn-Nõmme, Jüri khk, Harjumaa ♂ ad. (Marika Lillepuu jt) (foto).

24.-26.10.2020 Kasispea ja Vihasoo, Kuusalu khk, Harjumaa ♂ ad. (Martin Piispea jt) (foto).

Punanokk-vart on levinud Lääne- ja Kesk-Euroopast ida suunas Mongooliani. Põhja suunas küünib püsilevila Taani ja Poolani, juhupesitsemisi on teada Lõuna-Lätistki (Keller *et al.* 2020). Eestis on vaatluste arv viimastel aastatel sagenenud.

Ida-mustvaeras *Melanitta americana* (11/11 – 3/3)

22.08.2020 Põõsaspea neem, Noarootsi khk, Läänemaa ♂ ad. (Annika Forsten, Antero Lindholm, Tiiu Tali, Riho Männik, Kalle Muru) (foto).

20.09.2020 Põõsaspea neem ♂ ad. (Annika Forsten, Antero Lindholm) (foto).

08.10.2020 Purekkari neem, Pärисpea, Kuusalu khk, Harjumaa ♂ ad. (Martin Piispea) (foto).

Ida-mustvaeras pesitseb Põhja- ja Kirde-Aasia ning Põhja-Ameerika arktistel aladel. Varem peeti teda mustvaera alamliigiks. Liigi määramine on keeruline, kuna vaeraid nähakse enamasti vaid põgusalt möödalennul ning linde ei saa kaugelt distantsilt detailselt vaadelda. Mustvaeraliikide eristamisel tuleb vaadelda nokakühmu kuju ja kollase värvuse ulatust nokas. Ka harilikul mustvaeral võib nokakühm harva ulatuslikult kollane olla.

Ameerika tõmmuvaeras *Melanitta deglandi* (11/11 – 2/2)

18.09.2020 Põõsaspea neem, Noarootsi khk, Läänemaa alamliik *stejnegeri*, ♂ ad. (Annika Forsten, Antero Lindholm) (foto).

16.10.2020 Põõsaspea neem alamliik *stejnegeri*, ♂ ad. (Annika Forsten) (foto).

Ameerika tõmmuvaera (s.l.) pesitsusalad asuvad Põhja-Ameerikas ja Ida-Siberis, Euroopas on ta haruldane eksikülaline. Osa autoreid peab ameerika tõmmuvaera alamliike *deglandi* ja *stejnegeri* omaette liikideks. Tõmmuvaera haruldaste taksonite eristamine harilikust tõmmuvaerast (*Melanitta fusca*) on keerukas ja eeldab väga häid vaatlusolusid. Veelgi keerulisem on ameerika tõmmuvaera s.str. (alamliik *deglandi*) ja siberi tõmmuvaera (alamliik *stejnegeri*) eristamine teineteisest, möödalendavate isendite puhul suudetakse reeglina määrata vaid vanu isaslinde. Fotodest on sellises vaatlusolukorras palju abi, sest määramisel tuleb tähele panna mitmeid pisidetaile – pea ja noka profiili, silma taga oleva valge laigu kaju, kollase ja punase värvuse ulatust nokal. Noor- ja emaslindude määramine eeldab ideaalseid vaatlusolusid. Lisaks on veel kahtlustatud ameerika tõmmuvaera (s.l.) hübriidiseerumist hariliku tõmmuvaeraga. Ristumise ulatusest eri taksonite vahel on teadmised puudulikud ja samuti ei ole võimalikest hübriididest head illustratiivset materjali saadaval.

Põhja-tormilind *Puffinus puffinus* (0/0 – 1/1)

25.09.2020 Põõsaspea neem, Noarootsi khk, Läänemaa (Roger Erikson) (foto).

Esmasleid. Põhja-tormilind elutseb Atlandi ookeani põhjaosas. Briti saartel ja Põhjamerele on ta tavaline lind, kuid Läänemerele satub väga harva. Näiteks Soomes, kus linnuvaatlejaid on Eestiga võrreldes palju kordi rohkem, on põhja-tormilindu kuni 2019. aastani vaadeldud vaid kaks korda (Birdlife Suomi 2019). Põhja-tormilind kuulus Eestis kohatud linnuliikide nimistuse ka aastail 1975–1998, kuid varem koondati selle nime alla mitu erinevat pisiliiki ning üks kunagistest “põhja-tormilindudest” on nüüd liigiloendis baleaari tormilinnuna (*Puffinus mauretanicus*), teine vaatlus aga jäetud tunnustusetu (Lilleleht & Leibak 1991, Lilleleht 1999, Ots & Paal 2007).

Väikehüüp *Ixobrychus minutus* (x/x – 1/1)

19.06.2020 Ilmatsalu, Tartu-Maarja khk, Tartumaa ♂ ad. (Tiiu Tali) (helisalvestis).

Lõunapoolse levilaga liik, keda ka peidulise eluviisi tõttu leitakse meil harva. Väikehüüp on Eestis 1930.–1960. aastatel ka pesitsenud, aga seejärel langes liigi arvukus kogu Euroopas ning viimastest kümnenditest on meilt teada vaid üksikuid vaatlusi.

Siidhaigur *Egretta garzetta* (7/7 – 2/1)

23.08.-10.09.2020 Kõinastu lee, Jaani khk, Saaremaa (Hannes Pehlak jt) (foto), sama isend ka **13.09.2020** Põripõllu, Põide khk, Saaremaa (Marco Purovesi, Juha Purovesi) (foto).

Lõuna-Euroopas laialt levinud lind, kes Põhja-Euroopasse satub harva.

Jahipistik *Falco rusticolus* (19/18 – 1/1)

15.10.2020 Loode, Jämaja khk, Saaremaa 1a (Toomas Traaegel) (foto).

See põhjapoolkera tundravöötmes levinud lind on Eestis üliharuldane eksikülaline, keda on sel sajandil meil seni kohatud vaid kolm korda (Ots & Paal 2017).

Väiketripp *Tetrax tetrax* (4/4 – 1/1)

02.05.2020 Ristna, Reigi khk, Läänemaa = Hiiu mk ♀ (Uku Paal, Mariliis Paal).

Väiketripp on lõunapoolse levilaga peamiselt kuivade rohumaade lind, kelle levila on jagunenud kaheks – Lääne-Euroopas pesitseb väiketripp Portugalis, Hispaanias, Prantsusmaal ning Sardiinia saarel, idapoolne pesitsusala ulatub Mustast merest Altaini. Põhja-Euroopas on väiketripp haruldane eksikülaline. Eestis oli teda seni kohatud vaid neli korda, viimati 1935. aastal ning kolm esimest leidu pärinevad 19. sajandist.

Roosterind-tüll *Charadrius morinellus* (51/ca 219 – 1/3)

27.-31.05.2020 Põgari-Sassi, Ridala khk, Läänemaa kuni 3 is (Hannes Pehlak, Miguel Monteiro jt) (foto).

Roosterind-tüll peamised pesitsusala Euroopas on Šotimaal ja Põhja-Fennoskandias; Aasias on ta levinud Põhja-Siberis ning Uuralites ja Lõuna-Siberi mäestikes. Eestis on liik väikese arvuline hajus läbirändaja, kes võib olla tavalisem, kui väheste leidude põhjal

järeldada saab. Roosterind-tüll teeb rändepeatusi sageli küntud põldudel, kus linde on väga raske märgata.

Puna-veetallaja *Phalaropus fulicarius* (23/22 – 6/6)

02.08.2020 Neeme, Jõelähtme khk, Harjumaa 1a (Andres Killing) (foto).

21.10.2020 Liu, Tõstamaa khk, Pärnumaa 1a (Ranno Puumets jt) (foto).

25.10.2020 Lehtma, Reigi khk, Läänemaa = Hiiu mk 1a (Boris Lukas, David Lukas) (foto).

31.10.2020 Ristna, Reigi khk, Läänemaa = Hiiu mk 1a (Raul Vilks, Uku Paal, Mariliis Paal) (foto).

31.10.-08.11.2020 Sõrve säär, Jämaja khk, Saaremaa 1a (Helen Õunap jt) (foto).

21.11.2020 Paljassaare, Tallinn, Harjumaa 1a (Ene Määr, Aivar Määr) (foto).

Kõrg-Arktika haudelind, kes Põhja-Euroopas on harv külaline. Eestis punaveetallajat igal aastal ei kohata. Seda enam oli üllatav, et 2020. a laekus lausa kuus teadet. Meil kohatakse punaveetallajat tavaliselt läänerrannikul sügisel, harvemini kevadel.

Hallkibu e kibutilder *Xenus cinereus* (41/56 – 2/2)

12.05.2020 Puise, Ridala khk, Läänemaa (Rein Kalmus).

27.05.2020 Ringsu (Ringsudden), Ruhnu khk, Saaremaa (Margus Ellermaa).

Idapoolne liik, kelle lähimad pesitsusala Peipsi taga ei jää eriti kaugele, kuid kes Eestis on üllatavalt harv eksikülaline. Viimasel kümnendil on hallkibu vaatlused meil siiski sagenenud.

Ameerika vihitaja e. ameerika jõgitilder
Actitis macularius (0/0 – 1/1)

26.09.-04.10.2020 Põõsaspea neem, Noarootsi khk, Läänemaa 1a (Annika Forsten jt) (foto).

Esmasleid. Ameerika vihitaja pesitsusalad asuvad Põhja-Ameerikas ning talvitusalaad Kesk- ja Lõuna-Ameerikas. Sügisrändel eksivad mõned ka Euroopasse – näiteks Briti saartel kohatakse ameerika vihitajat igal aastal. Soomes on liiki kuni 2019. aastani vaadeldud kaks korda (Birdlife Suomi 2019).

Kõnnu-pääsujooksur *Glareola pratincola*
(1/1 – 1/1)

15.06.2020 Keemu, Karuse khk, Läänemaa = Pärnu mk (Triini Kaasiku, Camilo Carneiro) (foto).

Eesti 2. leid. Kõnnu-pääsujooksur on lõunapoolse levilaga liik, kelle Eestile lähimad pesitsusalad asuvad Ukrainas ja Ungaris. Põhja-Euroopasse eksib ta harva.

Pikksaba-änn *Stercorarius longicaudus*
(alates 2005) (22/25 – 1/1)

10.09.2020 Sääreots, Koguva, Muhu khk, Saaremaa 1a (Toomas Traagel) (foto).

Pikksaba-änn pesitseb tundras, ka Fennoskandias. Rändeteena kasutab liik Norra merd ja Põhjamerd ning meil on ta haruldane läbirändaja. Kuna ännide määramine ei ole lihtne, otsustas HK alates 2005. aastast võtta pikksaba-änni HK poolt käsitletavate liikide nimekirja. Suurt osa Eestis kohatud pikksaba-ännidest on

vaadeldud Põõsaspea neemel arktiliste veelindude rände seire aastatel (nt 2014. ja 2019. aastal).

Suuränn *Stercorarius skua* (5/5 – 1/1)

10.10.2020 Põõsaspea neem, Noarootsi khk, Läänemaa (Annika Forsten, Antero Lindholm, Sander Sirelbu).

Põhja-Atlandi saarte haudelind, keda Lääne-Euroopa rannikul kohatakse läbirändel. Läänemerel on suuränn haruldane eksikülaline, kelle vaatlused on aga sagenemas.

Tuttlööke *Galerida cristata* (alates 1991)
(x/x – 4/5)

19.03.-04.07.2020 Taikse, Türi khk, Järva-maa (Rein Kalmus jt) (foto).

07.04.2020 Ristna, Reigi khk, Läänemaa = Hiiu mk 2 is (Leho Aaslaid).

10.-18.04.2020 Vaeküla, Viru-Jaagupi khk, Virumaa = Lääne-Viru mk (Vilja Padonik, Lembe Aasorg jt).

25.06.2020 Sauste, Haljala khk, Virumaa = Lääne-Viru mk ad. (Peep Veedla, Taimi Veedla).

Lõunapoolse levilaga liik, kes on Eestis jäänud arvatust veelgi haruldasemaks ja kelle kõiki teateid käsitleb HK alates 1991. aastast. Tuttlööke võib välimuse järgi olla põldlöökesest õige raskesti eristatav – tuti olemasolu ei ole sugugi diagnostiline tunnus. Põhjalikult tuleb kirjeldada tiiva alapoolse ja tagaserva värvust, saba pikkust, noka kuju ja hääliitsusi. Tuttlööke käitub sageli väga usaldavalt ning vaatluse fotoga dokumenteerimine on enamikul juhtudel lihtne.

Siidisaba *Bombycilla garrulus* **pesitsemine**

15.08.2020 Alajõe, Iisaku khk, Virumaa = Ida-Viru mk ♂♀, 2 juv (Eedi Lelov, Üllar Pärnat, Arved Bauer, Rein Kalmus) (foto).

Siidisaba on Eestis tavaline läbirändaja ja talvitaja, kuid väga haruldane pesitseja. Seni on HK kinnitanud vaid ühe siidisaba pesitsusteate – 06.07.1968 vaadeldi Tartumaal Laeva Peenrarabas äsja pesast lahkunud pesakonda (Randla 1968). 15.08.2020 vaadeldi Alajõel vanalinde, kes toitsid kahte noorlindu. Tõenäoliselt ei pärinenud vaadeldud pesakond kaugemalt põhja- või idapoolsetelt pesitsusaladelt, vaid paar pesitses vaatluskoha läheduses. 2020. aasta sügisel vaadeldi esimesi läbirändajaid Eestis alles septembri viimastel päevadel.

Sinisaba *Tarsiger cyanurus* (5/10 – 1/1)

03.10.2020 Sääre, Kihnu s, Kihnu khk, Pärnumaa (Arvo Täll) (rõngastatud, foto). Idapoolsete taigametsade lind, kelle talvitusala on Kagu-Aasias. Ehkki sinisaba pesitseb Soomes üha arvukamalt ja laiemalt (Keller *et al.* 2020), on teda meil kohatud harva.

Siseaasia must-lepalind *Phoenicurus ochruros phoenicuroides* (0/0 – 1/1)

31.10.2020 Mähü ots, Pärnspea, Kuusalu khk, Harjumaa ♂ 1a (Martin Piispea) (foto).

Esmasleid. Must-lepalinnu alamliik *phoenicuroides* elutseb Sise-Aasia mägedes. Tema pesitsusalad ulatuvad

Lõuna-Türkmenistanist Sajaanideni, talvitusala asuvad Kirde-Aafrikas, Araabia poolsaarel ning Lõuna-Aasias. Põhja-Euroopasse eksib ta harva.

Niidu-kaelustäks *Saxicola maurus* (11/11 – 1/1)

22.05.2020 Sõrve säär, Jämaja khk, Saaremaa ♀ (Toomas Traagel, Kaja Traagel) (foto).

Niidu-kaelustäksi pesitsusalad asuvad Siberis, Kesk-Aasia põhjaosas ja Kaukaasias. Eestis kohatakse teda peamiselt mai teisel poolel või sügisel.

Kaelustäkside taksonoomias ja määramises on endiselt palju vastusesta küsimusi: taksonite omavaheline eristamine on keerukas ja eeldab väga häid vaatlustingimusi, hübriidiseerumisest on teadmised väga puudulikud ja idapoolsed alamliigid *maurus* ja *stejnegeri* on mõnede autorite poolt tõstetud liigi staatusesse (teised käsitlevad neid, samuti *rubicola*-vormi, kaelustäksi *Saxicola torquatus*'e alamliikidena). Alamliikide *maurus* ja *stejnegeri* omavaheline eristamine eeldab üldjuhul linnu kinnipüüdmist ja molekulaarbioloogilise analüüsi tegemist. HK katvab tulevikus kõik kaelustäkside teated uuesti läbi vaadata ja vajadusel Eesti liiginimestikus vastavad korrektoolid teha.

Euroopa kaelustäks *Saxicola rubicola* (12/12 – 4/5)

07.-08.03.2020 Nurmetu, Väike-Maarja khk, Virumaa = Lääne-Viru mk ♂ (Vilja Padonik jt) (foto).

22.03.2020 Mõntu, Jämaja khk, Saaremaa 2 ♂ (Markku Jokinen) (foto).

19.04.2020 Rohuneeme, Jõelähtme khk, Harjumaa ♀ (Kilvar Kessler) (foto).

04.05.2020 Kalana, Reigi khk, Läänemaa = Hiiu mk ♂ (Uku Paal, Mariliis Paal) (foto).

Lääne-, Kesk- ja Lõuna-Euroopas ning Türgis pesitsev liik, kes Põhja-Euroopasse eksib peamiselt kevadrändel aprillis.

Tarna-roolind *Acrocephalus paludicola* (2/2 – 1/1)

31.05.-10.06.2020 Ihamakingu luht, Kärevere, Kursi khk, Tartumaa ♂ ad, tõenäoline pesitsemine (Pelle Mellov, Anni Miller jt) (foto, helisalvestis).

Eesti 3. leid. Ohustatud liik, kelle arvukus on saja aasta jooksul langenud >95%. Veel 20. sajandi lõpus ulatus tarna-roolinnu levila Poolast ida suunas Lääne-Siberini, kuid levila idapoolses osas on liik tõenäoliselt välja surnud. Enam kui 70% tarna-roolindudest elab Valgevenes, Poolas ja Loode-Ukrainas (Keller *et al.* 2020). Ehkki lähimad pesitsusalad asuvad Leedus, on tarna-roolindu Eestis kohatud vaid kolm korda. 2020. aastal vaadeldi Alam-Pedja looduskaitsealal territoriaalset üksikut tarna-roolindu.

Padu-roolind *Acrocephalus agricola* (24/27 – 1/1)

31.07.2020 Vaibla, Kolga-Jaani khk, Viljandimaa ♀ ad. (Art Villem Adojaan, Kristjan Adojaan, Amaranta Lill Põld, Kristina Hlebnikova, Anni Miller, Lisell Toomla, Ahti Pulli, Auli Pulli, Tõnis Leib, Johan Boeijkens, Artur Raik, Hana Geara) (rõngastatud, foto).

Padu-roolinnu levila ulatub Mustast merest kuni Ida-Hiinani. Liigi lähimad teadaolevad püsipesitsusalad jäävad Lõuna-Ukrainasse (Keller *et al.* 2020), kuid liik on pesitsenud ka Soomes (Väisänen *et al.* 2015). Kõik Eestis kohatud isendid on tabatud linnurõngastusjaamades – 6 (sh 2 esimest) Viljandimaal Vaiblas ja ülejäänud 22 Pärnumaal Pulgojal.

Tõmmu-lehelind *Phylloscopus fuscatus* (10/10 – 3/3)

08.10.2020 Kabli, Häädemeeste khk, Pärnumaa (Madis Karu, Aivo Klein, Meelis Leivits, Arne Härk) (rõngastatud, foto).

15.10.2020 Ojaküla, Viru-Nigula khk, Virumaa = Lääne-Viru mk (Randar Türkel) (rõngastatud, foto).

17.10.2020 Tahkuranna, Häädemeeste khk, Pärnumaa (Aivo Klein) (rõngastatud, foto).

Siberi liik, kes Euroopas on eksiküline (peamiselt püütakse sügiseti linnujaaamades). Varem ei ole Eestis ühel aastal mitut isendit täheldatud.

Kaelus-kärbsenäpp *Ficedula albicollis* (x/x – 4/4)

02.-03.05.2020 Ristna, Reigi khk, Läänemaa = Hiiu mk ♂ 2a (Mariliis Paal, Uku Paal) (foto).

16.-22.05.2020 Suuremõisa, Pühalepa khk, Läänemaa = Hiiu mk ♂ ad. (Anni Miller, Pelle Mellov jt) (foto, helisalvestis).

26.05.2020 Iide, Jämaja khk, Saaremaa ♂ ad. (Art Villem Adojaan) (helisalvestis).

15.06.2020 Taebla, Lääne-Nigula khk, Läänemaa ♂ ad. (Margus Ellermaa) (foto).

Lõunapoolne liik, kelle lähimad püsivad pesitsusalad jäävad Ojamaa saarele (Gotland) ja keda meil kohatakse peamiselt Saaremaal ja Hiiumaal. Kaeluskärbsenäpi emaslinde on suhteliselt raske määrata ning liik võib must-kärbsenäpiga ristuda.

Mustlauk-õgija *Lanius minor* (35/x – 1/1)

07.09.2020 Undva, Kihelkonna khk, Saaremaa ad. (Eero Terho, Arja Terho, Matti Seppälä, Leena Seppälä) (foto).

Lõunapoolne liik, kelle pesitsuslevila ulatus XIX sajandil Tartumaani ja XX sajandi algul Petserimaani. Nüüd satuvad Eestisse üksikisendid peamiselt hiliskevadel ja varasügisel.

Laanenäär *Perisoreus infaustus* (28/55 – 1/1)

14.05.2020 Raeküla (Haavakannu), Väike-Maarja khk, Virumaa = Lääne-Viru mk (Eliisa Pass).

Laanenäär on levinud taigavööndis Skandinaaviast Kaug-Idani, elutseb peamiselt kuusemetsades. Eestis on laanenäär ebajärjekindel juhukülaline peamiselt kevadel ja hilissügisel. Alates 2000. aastast on laanenääri Eestis kohatud vaid viis korda.

Mustvares *Corvus corone corone* (11/11 – 1/1)

05.06.2020 Loode, Jämaja khk, Saaremaa (Timo Nuoranen) (foto).

Varese Lääne-Euroopa alamliik, keda osa autoreid peab eraldi liigiks. Mustvarese eristamine noorest künnivaresest ei ole lihtne, lisaks tuleb määramisel arvestada

hall- ja mustvarese hübriidi võimalusega. HK võtab mustvarese teated käsitlemisele vaid tõendusmaterjali olemasolul.

Roosa-kuldnokk *Pastor roseus* (29/28 – 4/4)

25.08.2020 Pikla, Häädemeeste khk, Pärnumaa 1a (Helgur Mäger) (foto).

04.-06.09.2020 Loode, Jämaja khk, Saaremaa 1a (Markku O. Tunturi, Risto Nieminen jt).

05.-07.09.2020 Mehikoorma, Räpina khk, Võrumaa = Põlva mk ♂ ad. (Pelle Mellov, Anni Miller jt) (foto).

13.-14.09.2020 Inda – Kirna, Vigala khk, Läänemaa = Rapla mk 1a (Ranno Puumets jt) (foto). vahel

Aasia ja Kagu-Euroopa steppide liik, kes mõnel aastal satub arvukalt ka mujale Euroopasse. Kui vanalinnu määramine on lihtne, siis noorlinnu ülesleidmine kuld-nokaparvest on raske ettevõtmine. Ilmselt on roosa-kuldnokk invasiooniaastail meil sagedasem külaline kui arvatakse.

Väiketsiitsitaja *Emberiza pusilla* (14/15 – 2/2)

09.09.2020 Tahkuranna, Häädemeeste khk, Pärnumaa 1a (Aivo Klein) (rõngastatud, foto).

30.09.2020 Kabli, Häädemeeste khk, Pärnumaa (Jaak Tammekänd, Andrus Kärvet) (rõngastatud, foto).

Kirdepoolse levilaga liik, keda Eestis kohatakse peamiselt rändeajal.

Halltsiitsitaja *Emberiza calandra* (60/x – 1/1)

29.05.2020 Kasemetsa, Keila khk, Harjumaa (Aleksander Abuladze) (foto).

Halltsiitsitaja on Lõuna-Euroopas tavaline, Põhjamere maades haruldaseks jäänud haudelind. Eestis on ta suhteliselt harv eksikülaline.

Tunnustatud teated. Vangistusest lahtipääsenud linnud (kategooria E)

Accepted records. Escapees from captivity (category E)

Mustluik *Cygnus atratus* (19/15 – 3/2)

27.06.2020 Koseveski, Kodavere/Maarja-Magdaleena khk, Tartumaa = Jõgeva mk (Elina Mürsepp jt) (foto).

02.07.-28.10.2020 Kopli laht, Kakumäe laht ja Paljassaare laht, Harjumaa (Reet Pehka jt) (foto), tõenäoliselt sama isend ka **02.09.2020** Lohusalu, Keila khk, Harjumaa (Riia Hansen) (foto).

Austraalia liik, keda peetakse paljudes Euroopa (sh Eesti) linnuaedades. Põgenikud satuvad vahel ka meie vetesse. Kuid vangistusest põgenenud mustluiged on viimastel kümnenditel Lääne-Euroopas (peamiselt Belgias, Hollandis, Suurbritannias, Prantsusmaal, Saksamaal) ka looduses pesitsema hakanud – aastatel 2015–2018 pesitses Euroopas hinnanguliselt 200–260 paari mustluiki (Keller *et al.* 2020) ning ei ole välistatud, et meile võib sattuda ka Lääne-Euroopa metsistunud asurkondadest pärit linde.

Vööthani *Anser indicus* (43/37 – 5/4)

26.04.2020 Haeska, Martna khk, Läänemaa (Kaia Kukk, Kristo Lauk) (foto).

15.07.-16.08.2020 Toolse, Haljala khk, Virumaa = Lääne-Viru mk (M. Paim jt) (foto).

30.08.2020 Kaberneeme, Kuusalu khk, Harjumaa (Viive Kiis, Raivo Kiis) (foto).

13.-17.09.2020 Tilga sadam, Meriküla, Keila khk, Harjumaa (Katrin Tarand, Jaak Sildma jt) (foto), sama isend ka **29.-30.09.2020** Kakumäe nina, Tallinn, Harjumaa (Rein Kalmus jt).

Seda Sise-Aasiast pärinevat liiki peetakse paljudes Euroopa linnuaedades ja põgenikke kohatakse meie aladel järjest sagedamini. Võõrliigina on vööthani hakanud pesitsema näiteks Hollandis, Belgias, Suurbritannias, Prantsusmaal, Saksamaal (Keller *et al.* 2020). Soomes pesitses vööthani esimest korda 2008. aastal (Valkama *et al.* 2011).

Mõrsjapart *Aix sponsa* (5/8 – 1/1)

11.-13.04.2020 Varangu, Haljala khk, Virumaa = Lääne-Viru mk ♂ ad. (Kristina Lähti) (foto).

Põhja-Ameerika liik, keda peetakse paljudes Euroopa linnuaedades. Eestis kohatakse vaid vangistusest lahtipääsenud isendeid.

Tunnustamata teated

Records not accepted

Määramata pelikan *Pelecanus sp*

13.05.2020 Tahkuranna.

Väikehüüp *Ixobrychus minutus*

07.-31.05.2020 Paunküla veehoidla.

Stepiviu *Buteo rufinus*

26.04.2020 Laukna.

Pikksaba-änn *Stercorarius longicaudus*

04.09.2019 Kugalepa laht.

Tuttlõoke *Galerida cristata*

25.10.2019 Luidja. 01.-10.06.2020 Sagadi.

Tänuavaldus. HK tänab kõiki linnuvaatlejaid, kes harulduste kohtamisteed on HK-le esitanud. Ekspertarvamuste ja abi eest suur aitäh Antero Lindholmile.

Kasutatud kirjandus

Birdlife Suomi (2019) RK:n käsitlemät hyväksytyt havainnot vuoteen 2019 asti. Available online at <https://tiedostot.birdlife.fi/rk/RK-hyvaksytyt-2019-asti.pdf>

Crochet, P.-A., Barthel, P.H., Bauer, H.-G., van den Berg, A.B., Bezzel, E., Collinson, J.M., Dietzen, C., Dubois, P.J., Fromholtz, J., Helbig, A.J., Jiguet, F., Jirle, E., Knox, A.G., Krüger, T., Le Maréchal, P., van Loon, A.J., Päckert, M., Parkin, D.T., Pons, J.-M., Raty, L., Roselaar, C.S., Sangster, G., Steinheimer, F.D., Svensson, L., Tyrberg, T., Votier, S.C. & Yésou, P. (2012) AERC TAC's taxonomic recommendations: 2012 report. Available online at <http://www.aerc.eu/tac.html>.

Crochet, P.-A., Barthel, P.H., Bauer, H.-G., van den Berg, A.B., Bezzel, E., Collinson, J.M., Dubois, P.J., Fromholtz, J., Helbig, A.J., Jiguet, F., Jirle, E., Knox, A.G., Kirwan, G., Lagerqvist, M., Le Maréchal, P., van Loon, A.J., Päckert, M., Parkin, D.T., Pons, J.-M., Raty, L., Roselaar, C.S., Sangster, G., Steinheimer, F.D., Svensson, L., Tyrberg, T., Votier, S.C. & Yésou, P. (2015) AERC TAC's taxonomic recommendations: 2015 report. Available online at <http://www.aerc.eu/tac.html>.

Crochet, P.-A. & Joynt, G. (2015) AERC list of Western Palearctic birds. July 2015 version. Available online at <http://www.aerc.eu/tac.html>.

Crochet, P.-A., Raty, L., De Smet, G., Anderson, B., Barthel, P.H., Collinson, J.M., Dubois, P.J., Helbig, A.J., Jiguet, F., Jirle, E., Knox, A.G., Le Maréchal, P., Parkin, D.T., Pons, J.-M., Roselaar, C.S., Svensson, L., van Loon, A.J. & Yésou, P. (2010) AERC TAC's Taxonomic Recommendations. July 2010. Available online at <http://www.aerc.eu/tac.html>.

Crochet, P., Barthel, P., Bauer, H., van den Berg, A., Bezzel, E., Collinson, J., Dietzen, C., Dubois, P., Fromholtz, J. & Helbig, A. (2011) AERC TAC's taxonomic recommendations: 2011 report. Available online at <http://www.aerc.eu/tac.html>.

Keller, V., Herrando, S., Vořšek, P., Franch, M., Kipson, M., Milanese, P., Martí, D., Anton, M., Klvaňová, A., Kalyakin, M.V., Bauer, H.-G. & Foppen, R.P.B. (2020). *European Breeding Bird Atlas 2: Distribution, Abundance and Change*. European Bird Census Council & Lynx Edicions. Barcelona, Spain.

Dirksen, S. & Kleyheeg, E. (2015) Origin of Ruddy Shelducks moulting in the Netherlands. *4th Pan-European Duck Symposium*. Hanko, Finland.

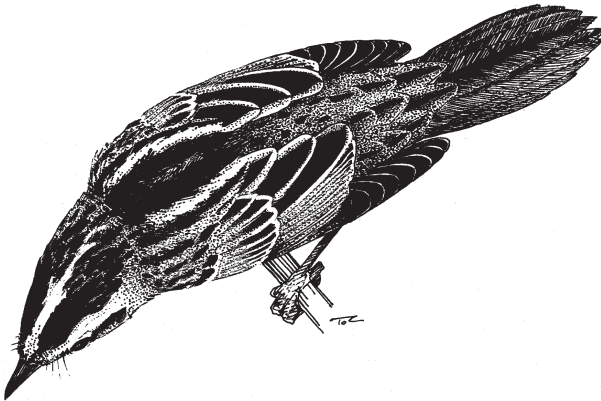
Lilleleht, V. 1999: Linnuharuldused Eestis 1990-1997. Eesti linnuharulduste komisjoni aruanne. *Hirundo*, **12**, 51-102.

Lilleleht, V. & Leibak, E. (1991) Linnuharuldused Eestis kuni aastani 1989. Eesti linnuharulduste komisjoni aruanne. *Hirundo*, **7/8**, 12-18.

Ots, M. & Paal, U. (2007) Linnuharuldused Eestis 2005-2006. Eesti linnuharulduste komisjoni aruanne nr 6. *Hirundo*, **20**, 66-100.

Ots, M. & Paal, U. (2015) Linnuharuldused Eestis 2014. Eesti linnuharulduste komisjoni aruanne nr 13. *Hirundo*, **28**, 1-18.

- Ots, M. & Paal, U. (2017) Linnuharuldused Eestis 2016. Eesti linnuharulduste komisjoni aruanne nr 15. *Hirundo*, **30**, 32–45.
- Randla, T. (1968) Siidisaba pesitses Eestis. *Eesti Loodus*, **11**, 670.
- Valkama, J., Vepsäläinen, V. & Lehtikoinen, A. (2011) The Third Finnish Breeding Bird Atlas. Finnish Museum of Natural History and Ministry of Environment. Available online at <http://atlas3.lintuatlas.fi/english>.
- Vinicombe, K. (2008) Category D vagrants. (ed. M. Garner) *Frontiers in Birding. BirdGuides*, pp. 71-80. Sheffield, UK.

Summary

2020 Estonian Rarities: Report of the Estonian Rarities Committee

The eighteenth report of the Estonian Rarities Committee covers the year 2020. Altogether 86 records were definitely assessed, and 80 (93%) of these were accepted.

The records are listed in systematic order according to recommendations of AERC TAC (July 2015), and presented chronologically. Records of birds of unclear origin and escapees from captivity, as well as records not accepted are listed separately from the main list of accepted records.

The four numbers in brackets after species' name (a/b – c/d) indicate (a) the total number of records before 2020, (b) the number of individuals (if possible to judge) before 2020; (c) the number of records in 2020, (d) the number of individuals in 2020. X instead of a number means unknown number of records or individuals.

Details included for each record are: date(s), locality, parish (*khk*), district, number of individuals (*is*, *isend*), pairs (*paar*), nests (*pesa*) etc. if more than one, sex and age (if known; a = calendar year) and name(s) of observer(s). The meaning of some Estonian terms and expressions: *ja* = and, *või* = or, *vahel* = between, *s* = *saar* = island, *laht* = bay, *järv* = lake, *soo* = mire, (*tõenäoliselt sama isend* = (probably) the same individual, *pesitsemine* = breeding, *jt* = and others.

Two new species in an apparently wild state (AERC category A) were added to the Estonian list in 2020: *Puffinus puffinus* and *Actitis macularius*; and one new subspecies was added to the Estonian list: *Phoenicurus ochruros phoenicuroides*.

Altogether, 395 species of apparently wild state or released species which have established self-supporting breeding populations in Estonia or in neighbouring countries (i.e. categories A–C) have been recorded in Estonia by 31.12.2020.